

Drugi svjetski rat počeo je 1. rujna 1939. godine napadom Reicha na Poljsku, završio je 2. rujna 1945. kapitulacijom Japana. Trajao je punih šest godina.

S jedne je strane bila koalicija zemalja i vlada čiji se sastav mijenjao tijekom rata – prvo su u njoj bile V. Britanija i Francuska, potom i zemlje Commonwealtha (Kanada, Australija, Novi Zeland, Južnoafrički Savez), pa pripadnici pokreta otpora u Norveškoj, Grčkoj, a do kraja 1941. pridružuju se i SSSR i SAD. Antifašistička koalicija ili jednostavno Saveznici općeprihvaćeni je termin za ovu zaraćenu stranu. Nasuprot njima bile su potpisnice Trojnog pakta (Njemačka ili Treći Reich, Italija, Japan i supotpisnice - Mađarska, Rumunjska, Slovačka, Bugarska, Nezavisna Država Hrvatska i nakratko monarhistička Jugoslavija) ili Sile Osovine.

Antifašistička koalicija bila je kratkotrajni savez vrlo raznorodnih i inače antagoniziranih država, političkih pokreta i ideologija, privremeno ujedinjenih u grčevitoj samoobrani od agresivnih nacifašističkih država i njihovih satelita. Sile Osovine prijetile su uništenjem i parlamentarnoj demokraciji i komunizmu i mnogim tekovinama suvremene civilizacije.

Drugi svjetski rat bio je najkrvaviji sukob u povijesti čovječanstva. Procjenjuje se da je stradalo između 70 i 85 milijuna ljudi (ponajviše civilnog stanovništva u SSSR-u i Kini). Tijekom tih šest godina događali su se zločini i tragedije bez presedana – počinjene su brojne masovne likvidacije, organiziran je genocid koji je uključivao smišljeno ubijanje glađu, bolestima i gušenjem u plinskim komorama, poduzimani su zračni napadi s ciljem potpunog uništavanja civilnih ciljeva (a izvan neposrednih ratnih operacija), bačene su prve i jedine atomske bombe. Rat u Europi završio je 9. svibnja 1945. godine, pošto je feldmaršal Wilhelm Keitel u ime Trećeg Reicha potpisao bezuvjetnu kapitulaciju.

Dan 9. svibnja slavi se diljem svijeta kao Dan pobjede. U Europskoj uniji slavi se i kao dan Europe, jer je toga dana 1950. godine (na petu godišnjicu završetka Drugog svjetskog rata) potpisana Schumanova deklaracija koja je omogućila početak europskog integriranja.

Narodnooslobodilačka borba u Hrvatskoj i u cijeloj Jugoslaviji bila je specifičan dio velike antifašističke koalicije. Hrvatski antifašistički pokret bio je vrlo važan i zapravo najjači (uz bosanskohercegovački) dio jugoslavenskog antifašističkog pokreta, pa je slijedom toga bio i najjači antifašistički pokret u Europi, ne računajući okupirane dijelove SSSR-a.

Stoga, iz puno razloga, Hrvatska može i treba slaviti ovaj dan.

Savez antifašističkih boraca i antifašista RH